

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dan vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta pa 1 gold. 30 kr.

Tečaj IV.

V Ljubljani 15. maja 1864.

List 10.

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Dalje.)

Kratek obseg te zgodovine. I. doba od starodavnih časov do preselovanja narodov (romanka doba) pripoveduje stanje ljudske šole pri starih omikanih narodih, Grekih, Rimljanih in Judih. Greki imajo očitne ljudske šole; njih mladost se v vsem potrebnem — tudi v bogočastji podučuje; vjeti Greki zanesó gerško izobrazbenost v Rim; bogati izmed njih imajo domače učenike, ljudstvo pa obiskuje očitne šole. Pri Judih, izvoljenemu ljudstvu božjemu, ima vsak terg očitno šolo za dečke. O Kristusovem času so Judje že po celem svetu; apostoli oznanujejo keršansko vero naj pred Judom in si odpočijejo v sinagogah. Pervi začetek keršanske ljudske šole po zgledu judovskih učilnic. Pri vsaki keršanski cerkvi šola za katehumene. Keršanstvo se razširjuje po vsem cesarstvu; tedaj so povsod učilnice, kjer se podučuje v keršanski veri in drugih vednostih tedanjega časa.

II. Germanska doba. — Od občenega preselovanja narodov do verskega razkolništva pod Lutrom Martinom.

Rimsko cesarstvo na zahodu razpade. Novi naseljenci sprejmejo keršansko vero; z njo se tudi vnovič ožive stari nje zavodi. Karol Veliki razširjuje keršansko omiko po svojem cesarstvu in vpelje povsod ljudsko šolo kot naj poglobitnejši pripomoček. Žalostne dogodbe po njegovi smerti zatirujejo keršansko omiko, tedaj tudi ljudsko šolo. V 11. in 12. stoletji se ljudska šola kaj lepo razcvita. Začenjajo se številni mniški redovi, nastopi čas križanskih vojsk, ljudstvo hrepeni po omiki,

da bi si svoje stanje zboljšalo. Iz katedralnih šol postajajo vseučelišča. Ljudsko šolo oskerbljujejo baccalaurei in licentiati, ktere pošilja rektor magnificus. Ljudstvo je izobraženo, kajti surovo ljudstvo ne stavi takih spominkov, kakorsne je stavil srednji vek. — Ščasoma se veliko na zelo obrača. Evropa zdivjuje v domačih bojih.

III. Keršanska ljudska šola v novejših časih. Nastopi cerkveno razkolništvo, samostani in ž njimi mesta za ljudsko izobraženje se zatirajo. Postanejo hude vojske zavoljo vere; cerkev se obnovi v tridentinskem zboru, začne z novo skerbjjo skerbeti za ljudsko podučenje; protestantje začnejo iz vgrabljenega cerkvenega premoženja ljudske šole staviti; pri teh in unih razširjuje ljudska šola vero (konfession). Žalostna 30 letna vojska nastane, Nemčija zgubi polovico svojih prebivavcev, druga polovica pa toliko, da ni popolnoma surova postala. Možje zbrani v Minstru, da bi mir sklenili, izrekli so važne besede: „Šola naj ostane pri cerkvi“. Šolski bratje se začnejo l. 1680. Po šolah vlada pedantizem, ker manjkalo je sposobnih učiteljev. Amos Komenius nasvetuje že v 17. stoletju podučevanje bolj naravno; v 18. stoletju pa sploh vse želi šole zboljševati. V srednjem veku je bilo podučevanje v veri na prvem mestu, sedaj se pa je naj bolje skerbelo za podučevanje v materielno koristnih rečeh. Obveljá misel, da se morajo razun učenih šol napraviti tudi šole za narod, v kterih se bode podučevalo v rečnosti. Pervi začetek naših glavnih in realnih šol na Nemškem v Franke-tovi sirotišnici, pozneje to nadaljuje Kristof Semler v Hale, Häh v Berolinu. Njegovo metodo posname opat Felbiger, in kar je dobrega, vpelje v katoliške šole. — Neverni Ruso spiše tudi svoj navod za odgojevanje; Basedav napravi svoj Filantropinum v Desavi po njegovem sistemu; Pestaloci povzdiguje pozneje svojo metodo (kazavni poduk). (Konec prih.)

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Dalje.)

Tretji predelek.

Zloženi stavki.

Preden se tukaj spuščam v daljno pretresovanje, opomniti moram, da se slov.-nemška „Gramatika“ drugačnega reda derži, kakor nemško-slovenska „Gramatika“, ker tam pridejo